

De 3-30-300-regel houdt onder andere in dat alle bewoners vanuit hun venster drie bomen moeten kunnen zien.

Nieuwe vuistregel voor bomen in stedelijk groen wint terrein

Veel gemeenten geïnteresseerd in 3-30-300-principe

De Nederlandse boomwetenschapper van internationale allure Cecil Konijnendijk van den Bosch, die gespecialiseerd is in *urban forestry*, propageert een nieuwe vuistregel voor bomen in het stedelijk groen. Veel gemeenten tonen interesse in het 3-30-300-principe.

Auteur: Wim Eikelboom

Cecil Konijnendijk van den Bosch werkt bij een universiteit en een bomeninstituut in Canada; daarvoor was hij werkzaam in Spanje en Zweden en hij studeerde bosbouw in Nederland. De ervaring in die verschillende landen bracht hem op het idee om een algemene stelregel te lanceren voor een gezond bomenbestand in steden: het 3-30-300-principe. Dat houdt in dat iedere inwoner van een stad vanuit zijn of haar huis minstens drie bomen moet kunnen zien, dat elke wijk of buurt 30 procent bladerdek zou moeten hebben en dat op 300 meter van elke woonplek een park of plantsoen met bomen te vinden moet zijn. Het principe voorziet in een behoefte van beleidsmakers en boombeheerders, constateert Konijnendijk in een gesprek met *Boomzorg*.

‘Als academicus ben ik altijd voorzichtig, want elke situatie is verschillend; in de ene stad is 30 procent bladerdak veel makkelijker te realiseren dan in de andere. Maar ik zag ook hoe bomen en groen nog altijd vaak het slachtoffer worden van stedelijke ontwikkeling, van bouwen en nieuwe wegen. Dat is in strijd met de absolute noodzaak van meer bomen en groen in steden. Want bomen zorgen voor een gezonder leefklimaat in steden en voorkomen hittestress.’ Konijnendijk voelt zich gesteund door de Wereldgezondheidsorganisatie, de WHO, die stelt dat iedere stadsbewoner recht heeft op de nabijheid van groen op 300 meter van de woonplek. Ook is er de afgelopen jaren wetenschappelijk onderzoek gedaan waaruit bleek dat zichtbaar groen van groot belang is voor

'Ik zag ook hoe bomen en groen nog altijd vaak het slachtoffer worden van stedelijke ontwikkeling, van bouwen en nieuwe wegen'

Cecil Konijnendijk van den Bosch

de geestelijke gezondheid en het concentratievermogen. 'Toen ik diverse onderzoeken naast elkaar legde, realiseerde ik me dat het 3-30-300-uitgangpunt wereldwijd een goede standaard zou zijn voor stedelijke vergroening.'

Welke reacties krijgt u wereldwijd sinds u dit principe promoot?

'De meeste reacties zijn positief. Er is een grote behoefte aan een wetenschappelijk onderbouwde leidraad voor het vergroenen van steden, bijvoorbeeld voor klimaatadaptatie. Het bijzondere is dat er veel reacties komen van niet-groene beroepsgroepen, zoals planners en architecten. Ook veel politici zijn geïnteresseerd. Een aantal grote organisaties, zoals de IUCN (unie voor natuurbescherming) en het UNEP (milieuprogramma van de VN), hebben de regel inmiddels opgenomen in hun beleidsstukken. Uiteraard zijn er mensen die vragen stellen, zoals: zijn bomen altijd het

antwoord? In mijn teksten en presentaties geef ik de onderbouwing van de regel en nuanceer ik hem ook. Waar bomen niet de geschikte vegetatie zijn, kan ook met struiken of andere planten worden gewerkt, bijvoorbeeld in een woestijnklimaat.'

Het Deense Frederiksberg was koploper bij de invoering van het principe dat iedereen vanuit zijn of haar woning ten minste één boom moet kunnen zien. Welke steden volgden sindsdien?

'Frederiksberg heeft mij deels geïnspireerd tot de "3" in 3-30-300. Ook in Engeland hebben verschillende lokale overheden de regel inmiddels toegepast, zoals het district Copeland. Birmingham noemt de 3-30-300-regel in zijn nieuwe *urban forest*-plan en ook steden als Brussel, Lund en Oslo kijken ernaar. In Noord-Amerika is de regel inmiddels officieel ingevoerd in diverse steden, zoals Saint Petersburg in Florida.'

Drie bomen per stedelijk uitzicht, is dat niet wat ambitieus?

'Nee hoor, dat is echt goed te doen, als je er rekening mee houdt bij het ontwerpen van straten. Greenpeace Spanje vroeg duizenden mensen om uit hun raam te kijken en het aantal bomen te tellen. Ik geloof dat ongeveer 70 procent van de mensen ten minste drie bomen kon zien. Spaanse steden zijn vaak erg compact, dus dit is hoopvol.'

Welke Nederlandse plaats geeft wat u betreft het goede voorbeeld van stedelijk boombeheer met het oog op de gezondheid van de inwoners?

'Den Haag heeft veel goed werk gedaan op het vlak van *urban forestry*, met de nadruk op gezondheid en klimaatadaptatie. Ook steden als Apeldoorn en Arnhem werken al jaren hard aan een goed stedelijk boom- en bosbeheer, met de focus onder meer op de gezondheid.'

In Nederland ligt het accent vaak op jonge aanplant en lopen oudere bomen nog altijd het risico om het loodje te leggen bij stadsuitbreiding (vaak onder het mom van onveiligheid en risicobeheer). Hoe belangrijk zijn oude bomen voor een stad?

'Heel erg belangrijk. Zo'n grote oude boom heeft vaak een groot bladerdek en levert veel ecosysteemdiensten. Met nieuwe aanplant kun je die niet direct vervangen. Ik leg altijd de nadruk op het behoud en goede beheer van ons huidige *urban forest*, dus niet alleen op nieuwe aanplant. De baten van oude bomen zijn zoveel groter dan de kosten en risico's.'

Wat is ervoor nodig om het boombewustzijn en de bescherming van oudere bomen in steden te verbeteren?

'Hierdoor verandert onze blik op bomen'

'Een heel interessante denkrichting', zo reageert Marit Benning, beheeradviseur groen van de gemeente Zwolle, op de 3-30-300-vuistregel voor bomen in haar stad. Ook Delft en Utrecht hebben belangstelling. Het belang van bomen is in Zwolle boven alle twijfel verheven. De stad telt 70.000 geregistreerde bomen, boscomplexen en landgoederen niet inbegrepen. 'Dat is een halve boom per inwoner; daarmee zijn we op de goede weg. En omgerekend hebben we 35 vierkante meter groen per inwoner', aldus Benning.

Marit Benning en Rienko Baarslag

Delft

In Delft en Utrecht denkt men er ook over om de 3-30-300-regel van toepassing te verklaren op bomen in de gemeente. 'Hierdoor krijgen we een andere blik op bomen. We vinden dit een interessant principe', zegt Diny Tubbing, beleidsmedewerker groen bij de gemeente Delft. 'Ons huidige beleid houdt al in dat er op 300 meter van elke woning groen aanwezig moet zijn. We vinden bomen belangrijk omdat die er mede voor zorgen dat de temperatuur in de stad niet verder oploopt. Bomen zijn belangrijk tegen hittestress en voor vergroting van de biodiversiteit. Daarom horen er in elke straat in Delft minstens een paar bomen te staan.'

'In Nederland is goed werk gedaan met i-Tree; dit geeft aan waarom oudere bomen zo belangrijk zijn. We moeten de baten van deze bomen duidelijk maken, ook voor beleidsmakers. Meer communicatie dus, zeker nu we goed onderzoek hebben en ook goede tools om de baten zichtbaar te maken.'

Stel dat u alle Nederlandse gemeentebesturen mag toespreken over bomen in het stedelijk groen; hoe luidt uw boodschap dan?

'Bomen zijn van enorm groot belang voor onze steden, zeker in een tijd waarin we steden moeten aanpassen aan een veranderend klimaat en waarin de gezondheid van stedelingen steeds meer centraal staat. Leven met bomen maakt ons gezonder en gelukkiger. De 3-30-300-ruimteregel kan worden gebruikt als richtlijn bij het vergroenen van onze steden.'

'Een heel interessante denkrichting', zo reageert Marit Benning, beheeradviseur groen van de gemeente Zwolle, op de 3-30-300-ruimteregel voor bomen in haar stad. Ook Delft en Utrecht hebben belangstelling.

Het belang van bomen is in Zwolle boven alle twijfel verheven. De stad telt 70.000 geregistreerde bomen, boscomplexen en landgoederen niet inbegrepen. 'Dat is een halve boom per inwoner; daarmee zijn we op de goede weg. En omgerekend hebben we 35 vierkante meter groen per inwoner', aldus Benning.

Bomennorm

Toch worstelt de hoofdstad van Overijssel met de toenemende concurrentie om de ruimte, vertelt haar collega Rienko Baarslag, beleids-

adviseur groen. 'Zowel bovengronds als ondergronds – met leidingnetwerken voor warmtenetten en glasvezel – zijn er ontwikkelingen die bomen dwarszitten. Bij verstedelijkingsopgaven in de bestaande stad is het soms moeilijk om bomen te behouden of te planten.'

Hoewel Zwolle beschikt over een actuele bomenverordening, wil de stad het bomenbeleid meer inhoud geven door een bomennorm in te voeren. En dan is het 3-30-300-principe kansrijk, zegt Baarslag. 'We gaan dit jaar uitzoeken welke bomennorm het beste bij Zwolle past. Afstandsnormen zijn bruikbaar; die passen we in de praktijk al vaak toe. Maar we willen meer zaken vastleggen, zodat ontwikkelende partijen meer houvast hebben en duidelijkheid ontstaat over het kostenverhaal van bomen.'

De 300 meter-regel haalt Zwolle in elk geval nu al, vermoedt Benning. 'Wat parken betreft, scoort Zwolle goed. Elke inwoner heeft een park op niet meer dan een paar honderd meter afstand, en bijna elk park heeft een kinderboerderij. Ik vind het lastiger om in te schatten hoeveel bomen mensen zien vanuit hun huis.'

Oude bomen

Het nieuwe bomenbeleid zet vooral in op het behoud van oude bomen, vertelt Benning. 'Wij willen dat bomen oud kunnen worden in Zwolle. Dat betekent ook dat we de groeiplaatsen moeten beschermen en dat we zuinig zijn op bomen tussen de tien en veertig jaar, want dat zijn onze toekomstige monumentale bomen. Dat willen we ook uitdrukken in waarde.'

Baarslag en Benning geven Zwolle het cijfer 7 voor boomvriendelijkheid. 'We gaan voor een 8. We willen ons positief blijven onderscheiden als aantrekkelijke woon- en werkstad. Elke grote stad ziet inmiddels in dat een aantrekkelijke groene leefomgeving onontbeerlijk is voor inwoners en bezoekers. We maken werk van meer parken op plaatsen waar nu te veel verstening is.'

Honderd reacties, alleen al uit Zwolle

De schrijver van dit artikel, Wim Eikelboom, woont in Zwolle. Hij deed via Twitter een oproep aan zijn stadgenoten om een foto te maken van het uitzicht vanuit hun huis. Zo wordt duidelijk hoeveel mensen uitzicht hebben op bomen. Het leverde ruim honderd reacties op. 'Die illustreren dat Zwolle het op bomengebied best goed doet', vindt Eikelboom.

